

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет (інститут) географічний

Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента
ГЕОДЕМОГРАФІЧНІ СИСТЕМИ РЕГІОНІВ

підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

Луцьк – 2025

Силабус освітнього компонента «ГЕОДЕМОГРАФІЧНІ СИСТЕМИ РЕГІОНІВ»
підготовки другого (магістерського) рівня вищої освіти

Розробник: кандидат географічних наук, доцент Слащук А. М.

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

Алла ПОТАПОВА

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії протокол № 1 від 27 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри:

Тарас ПОГРЕБСЬКИЙ

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, Освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма здобуття освіти	<i>A Освіта</i> <i>A4 Середня освіта</i> <i>Середня освіта (Географія)</i> <i>магістр</i>	Вибірковий
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання – 1
		Семестр – 2-ий
ІНДЗ: <u>немає</u>		Лекції – 10 год.
		Практичні (семінарські) – 14 год.
		Самостійна робота – 88 год.
		Консультації – 8 год.
	Форма контролю: залік	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Викладач	Слащук Андрій Миколайович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Слащук Андрій Миколайович
Телефон	+380660846428
e-mail	Slashchuk.Andriy@vnu.edu.ua
Дні занять	https://ps.vnu.edu.ua/cgi-bin/timetable.cgi?n=700

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація.

Силабус вибіркового освітнього компонента «Геодемографічні системи регіонів» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти бакалаврського рівня.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента «Геодемографічні системи регіонів» є ознайомлення здобувачів освіти з особливостями формування кількості населення світу, окремих регіонів та країн; особливостями процесів відтворення і міграційного руху населення; якісним складом населення; системою розселення, суттю та проявами урбанізації; трудовими ресурсами та особливостями зайнятості населення в регіонах світу; формування умінь застосовувати основні способи аналізу геодемографічної ситуації, населення та системи поселень; виховання поваги до представників різних рас, етносів, релігій, соціальних верств населення.

Основними **завданнями** освітнього компонента «Геодемографічні системи регіонів» є:

- формувати знання про суть та типи відтворення населення, основні демографічні процеси (народжуваність, смертність, природний приріст населення) та фактори, що на них впливають;
- ознайомити з поняттям «демографічний перехід», фазами демографічного переходу, типами демографічної ситуації та особливостями демографічної політики в країнах з різним типом відтворення;
- ознайомити з статево-віковим, расово-етнічним, мовним, релігійним складом населення;
- формувати вміння працювати зі статистичними матеріалами, літературними джерелами, застосовувати основні способи аналізу населення та системи поселень;
- формувати вміння здійснювати математичний, графічний та картографічний аналіз геодемографічних процесів та геодемографічної ситуації;
- виявляти основні фактори впливу на демографічні процеси країн та регіонів світу; порівнювати демографічні процеси окремих регіонів між собою та зі світовими процесами народонаселення;
- застосовувати методи аналізу варіації, методи оцінювання ймовірностей дожиття за допомогою демографічної сітки, оцінювати територіальну диференціацію регіонів на підставі демографічних параметрів;
- здійснювати короткострокові прогнози чисельності та складу населення прийомами демографічного та імітаційного моделювання.

3. Soft Skills

- вміння ефективно спілкуватися з людьми;
- здатність співпрацювати з іншими для досягнення спільних цілей;
- здатність розпізнавати, розуміти та керувати емоціями – власними та інших людей;
- вміння генерувати нові ідеї та підходи;
- здатність аналізувати інформацію та приймати обґрунтовані рішення;
- розуміння культурних особливостей, невербальної комунікації та вміння будувати діалог;
- вміння вести за собою, мотивувати та керувати групою;
- вміння дотримуватися дедлайнів, виконувати завдання якісно;
- здатність протидіяти стресам та зберігати спокій в складних ситуаціях;
- здатність до співпереживання, турботи та створення емоційного контакту навіть у віртуальному просторі;
- уміння аналізувати складні процеси, бачити причинно-наслідкові зв'язки та генерувати нестандартні ідеї;
- здатність ефективно справлятися зі стресом, адаптуватися до змін та відновлюватися після складних життєвих ситуацій.

4. Структура освітнього компонента

Назви тем	Усього	Лекції	Практичні роботи	Консультації	Самостійна робота	Форма контролю*/ Бали
Тема 1. Формування кількості і відтворення населення. Статево-вікова структура населення	22	2	2	-	18	ДС, РК, ІРС/10

Тема 2. Расовий, етнічний та релігійний склад населення	24	2	2	2	18	ДС, РК, ІРС/15
Тема 3. Розміщення населення та фактори, що його визначають. Загальні риси та регіональні особливості розселення населення в світі.	24	2	2	2	18	ДС, РК, ІРС/15
Тема 4. Типізація регіонів за показниками геодемографічного розвитку	26	2	4	2	18	ДС, РК, ІРС/15
Тема 5. Соціально-демографічні виміри безпеки глобального розвитку	24	2	4	2	16	ДБ, ІРС/15
Види підсумкових робіт						Бал
Контрольна робота						Т/30
Всього годин / Балів	120	10	14	8	88	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Завдання самостійної роботи здобувачів освіти вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни; повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок.

Тема змістового модуля	Тема для самостійного опрацювання	Види самостійної роботи
Тема 1	Безперервність процесу самооновлення населення за рахунок зміни людських поколінь	Повідомлення, презентація
Тема 2	Головні етнічні ознаки	Повідомлення, презентація
Тема 3	Кількісна, географічна та лінгвістична класифікації етносів світу	Повідомлення, презентація
Тема 4	Якісний і кількісний підходи до визначення трудових ресурсів	Повідомлення, презентація
Тема 5	Порівняння підходів до визначення населених пунктів представниками різних галузей знань	Повідомлення, презентація

1. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика викладача щодо здобувача освіти

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах.

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про методики і результати досліджень, джерела використаної інформації та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу) діяльність; – контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти; – об'єктивне оцінювання результатів навчання. **Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:**

– самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

– посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

– дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

– надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Відповідно до частини 4 статті 42 Закону України «Про освіту» основними видами порушення є: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання, надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будьякій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Роботи, у яких виявлено плагіат, так само як і однакові роботи різних здобувачів освіти, не оцінюються.

Перекладання – забороняється.

Цитування нормативно-правових актів, статистичної інформації під час виконання завдань не вважається плагіатом за умови наявності посилань.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Поточний контроль засвоєння навчального процесу за темами освітнього компонента здійснюється під час проведення практичних занять згідно з розкладом.

Якщо здобувач освіти отримав бал за темою освітнього компонента менший за максимальний, він має право лише один раз повторно скласти поточний контроль за темою (усна відповідь та виконання завдань). Зараховується найвищий результат. Скласти поточний контроль за темою можна на консультації у вільний від аудиторних занять час.

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право на консультаціях, а також з використанням ресурсів електронного ОК на платформі Moodle, відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється централізовано для усіх здобувачів освіти у визначений викладачем час. З графіком консультацій можна ознайомитися на кафедрі та на електронному ОК на платформі Moodle. Кінцевий термін перескладання та ліквідації заборгованості обмежується початком заліково-екзаменаційної сесії.

Оцінювання здійснюється відповідно до чинного Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки (<https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.pdf>).

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента. Поточна оцінка – це сума балів, які отримує здобувач за:

- поточну роботу з відповідних тем;
- виконання завдань з відповідних тем (під час аудиторного заняття та на платформі електронного ОК Moodle). Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -50 %).

Неформальна освіта при викладанні ОК

Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті здійснюється відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» (https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_.pdf).

Сертифікати участі у майстер-класах (семінарах, курсах тощо) на тематику, яка відповідає темам освітнього компонента, є достатньою підставою для зарахування відповідних тем.

У межах навчального року Університет може визнати результати навчання, набуті в неформальній та/або інформальній освіті, в обсязі не більше як 10 % загального обсягу кредитів, передбачених ОП. На магістерському рівні – не більше ніж 5 кредитів.

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали

Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

2. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом.

Завдання із усіх видів поточного контролю оцінюються в діапазоні від 0 до 100 балів. Рейтингову кількість балів здобувача освіти формують бали, отримані за контрольну роботу, яка проводиться у формі тестування (максимум – 30 балів) та виконання завдань на практичних роботах (максимум – 70 балів).

До контрольної роботи допускаються здобувачі освіти, які опрацювали весь обсяг теоретичного матеріалу у т.ч. і матеріал самостійно, виконали практичні роботи. Контрольна робота проводиться у вигляді тестування, завдання якого обов'язково включають матеріал, який передбачено до самостійного опрацювання здобувачами освіти.

Семестровий залік виставляється за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом освітнього компонента. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку – 100.

Повторне складання заліку допускається не більше як два рази з кожного освітнього компонента (дисципліни): один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан факультету.

На залік виносяться основні питання, типові та комплексні задачі, ситуації, завдання, що потребують творчої відповіді та уміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх під час розв'язання практичних задач.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Не зараховано (необхідне перескладання)

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Поручинська І. В., Поручинський В. І., Слащук А. М., Король П. П. Демографічна ситуація Північно-Західного економічного району: оцінка стану, акценти державного регулювання. Монографія. 2020. 150 с.

2. Слащук А. М., Поручинська І. В. Географія населення з основами демографії: Методичні рекомендації до практичних робіт для студентів денної та заочної форм навчання. Луцьк. 2022. 35 с.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

1. Курило І. О. Населення України : нариси про демографічний стан країни у перше тридцятиріччя незалежності : монографія / І. О. Курило, Аксьонова С. Ю., Гаврилук О. К. та ін. Київ : Наукова думка, 2023. 168 с.

2. НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: нариси про демографічний стан країни у перше тридцятиріччя незалежності. Київ: Науково-виробниче підприємство «Видавництво «Наукова думка» НАН України. 2023. 167 с.

3. Цевух Ю. О. Ринок праці, міграція та соціально-економічний розвиток Європейського Союзу та України : навч.-метод. посіб. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, 2021. 140 с.

4. Черненко Л. М. Якість життя населення України та перші наслідки війни : монографія / Черненко Л. М., Полякова С. В., Шишкін В. С. та ін. Київ : Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім. М. В. Птухи, 2023. 191 с.

5. Якість життя населення України та перші наслідки війни / Черненко Л.М., Полякова С.В., Шишкін В.С., Реут А.Г., Крикун О.І., Когатько Ю.Л., Заяць В.С., Клименко Ю.А.; Нац. акад. наук. Укр., Ін-т демогр. та соц. дослідж. ім.М.В. Птухи. Електронне видання. Київ, 2023. <https://idss.org.ua/arhiv.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Інститут економічних досліджень і політичних консультацій (Institute for Economic Research and Policy Consulting, IER). URL : <http://www.ier.com.ua/ua>.
2. Національний інститут стратегічних досліджень. URL : <https://niss.gov.ua>.
3. Український центр економічних і політичних досліджень (Ukrainian Center for Economic and Political Studies). URL : <https://razumkov.org.ua>.
4. Adam Smith Institute (ASI) (United Kingdom). URL : <https://www.adamsmith.org>.
5. Bruegel (Belgium). URL: <https://www.bruegel.org>.
6. GfK Ukraine. URL: <https://www.gfk.com>.
7. Population Information Network: Офіційний демографічний сайт ООН. . URL : www.undp.org/popin/popin.html.